

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยการนันทนาการหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนันทนาการหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนกับสังคมไทย และนำเสนอความสัมพันธ์และพัฒนาการวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนกับสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2555 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการศึกษา

- 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 การสำรวจรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.1 กำหนดแผนการศึกษาวิจัย
- 2.2 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการศึกษา

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชนไทยที่ประพันธ์โดยนักเขียนไทยจากหนังสือ บทความวารสาร เอกสาร งานวิจัย มุลนิธิเด็ก โครงการจัดประกวดหนังสือวรรณกรรมเยาวชน และเว็บไซต์

1.2 การสำรวจรวบรวมข้อมูล

สำรวจ รวบรวมรายชื่อ และบันทึกข้อมูลของวรรณกรรมเยาวชนในช่วงปี พ.ศ. 2540 -2555 และได้คัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่นำมาใช้ในการวิจัย โดยอาศัยหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) เป็นวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. ที่กำหนด (พ.ศ. 2540 -2555)
- 2) ในวรรณกรรมเยาวชนนำเสนอการนันทนาการที่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง
- 3) การนันทนาการที่นำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนเป็นกิจกรรมของตัวละครสำคัญในเรื่อง ได้วรรณกรรมสำหรับเยาวชนมาวิจัยทั้งสิ้น 60 เรื่อง เรียงตามลำดับปีที่พิมพ์ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์(พ.ศ)
1	พระจันทร์ทรงกลด	โชติ ศรีสุวรรณ	2540
2	พ่อ ขวาลูกชาย ซ้ายลูกสาว	จักรภัทร พงศ์ภัทร	2541
3	บ้านนี้มีรัก	ชมัยภร แสงกระจ่าง	2542
4	มลาปรี	ถวัลย์ มาศจรัส	2542
5	เกวียนเล่มสุดท้าย	อโศก ศรีสุวรรณ	2542
6	คุณปู่แวนตาโต	ชมัยภร แสงกระจ่าง	2543
7	ตะวันทอแสงในทุ่งกว้าง	อโศก ศรีสุวรรณ	2543
8	ลูกแม่น้ำโขง	เขมชาติ	2544
9	สี่มสี่ม่วง	ดาวกระจาย	2544
10	หมูบินได้	องอาจ ชัยชาญชีพ	2544
11	ป่าจำ กั้ ตี๊ดตี๋ นะจ๊ะ	ชมัยภร แสงกระจ่าง	2544
12	ห้องเรียนกลางทุ่งกว้าง	ถวัลย์ มาศจรัส	2544

ลำดับ	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์ (พ.ศ.)
13	ส้มโอ น้ำหมู หนูแมว	ชมัษฎร แสงกระจ่าง	2545
14	พยานปากเอก	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2545
15	ใบไม้ในทุ่งหญ้า	วันทนีย์ วิบูลเกียรติ	2545
16	ย่าสวนป่า	รัศมี เบื่อขุนทด	2546
17	ภาพอาคารรพณ์	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2546
18	ทนายทชนมด้อม	ชิต ชยากร	2547
19	ไหมเหมม	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2547
20	คำใส	วีระศักดิ์ สุขะลา	2547
21	แสงทองเหนือขอบฟ้า	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2547
22	กระต่ายกับเต่า ภาค สอง เราไม่วิ่งแข่งกันแล้ว	ฮ. นิกฮูกี้	2547
23	แมวดำในสวนสีชมพู	ชมัษฎร แสงกระจ่าง	2547
24	บี๊ตัก: ดวงดาวนั้นระหว่างน้ำกับฟ้า	กาย่า กล้าทะเล	2547
25	หัวใจทอง ในใจเธอ	เพ็ญศรี เคียงศิริ	2547
26	เด็กหญิงกลางคืน	ชมัษฎร แสงกระจ่าง	2548
27	ต้นโง้งในสายลม	วันเสาร์ เชิงศรี	2548
28	ความลับของเด็กเกเร	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2548
29	2589 : เราเพียงผู้มาเยือน	เชตวัน เตือประโคน	2549
30	พ่อนายกฯ สายไหม บ้านหนองฮี	สมคิด ลิงสง	2549
31	คุณยายหวานซาร์	ชมัษฎร แสงกระจ่าง	2549
33	ผมมีความลับครับแม่	พิชิตะ	2550
34	เมดูซา...ของขวัญจากสายน้ำ	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2550
35	ด้วยปีกและถั่วพู	รณณา โรชา	2550
36	มิตรภาพสองฝั่งโขง	เขมชาติ	2550
37	เมืองคนเด็ก	ปรีดา อัครจันทโชติ	2550
38	เด็กชายผู้ไม่รู้ที่มาของตนเอง	ณิชา พิษวณิชย์	2550
39	ขั้วดวงจันทร์	ชมัษฎร แสงกระจ่าง	2551
40	อณาจักรแห่งหัวใจ	อัชฌาฐิณี	2551

ลำดับ	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	ปีที่พิมพ์(พ.ศ.)
41	เรือนสีรุ่ง	ภาวิตา ใจกล้า	2551
42	สายลมกับทุ่งหญ้า	วิเชียร ไชยบัง	2551
43	จากวันจันทร์ของชีวิต วันศุกร์ต้องมาถึง	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2552
44	เด็กชายชนะ	อนันต์ ประภาโส	2552
45	อธิษฐานสีจี้กับนางฟ้าสีเขียว	วิเชียร ไชยบัง	2552
46	ขบวนการหนังสือเด็ก ตอนผจญภัยในป่ากว้าง	จิต ชยากร	2552
47	มือกแมวมหัศจรรย์	สุมาลี	2552
48	นักร้องน้ำรัก	ชนประเสริฐ กิรินทร์	2553
49	แสงดาวกลางเมือง	ชัชกร แสงกระจ่าง	2553
50	โลกใบเล็กของหนูดี	เก็น กวี	2553
51	เด็กชายธรรมดาในดินแดนแห่งเวทมนตร์	สาคร พูนสุข	2553
52	เด็กชายในเงา	ดวงทิพย์ ยุวจิต	2553
53	คุณปู่แวนตาแตก	ชัชกร แสงกระจ่าง	2554
54	ขบวนการหนังสือเด็ก ตอนผจญภัยในเมือง	จิต ชยากร	2554
55	เศษกระดาษ	สองขา	2554
56	ขนมชุกชุก	จันทรา รัศมีทอง	2554
57	แปดขาสองคนบนโลกสองใบ	ชัยกร หาญไฟฟ้า	2554
58	เล่มนี้ที่ผมอ่าน	กอบพร ธีรเจริญสกุล	2554
59	เอื้อระเหยลอยคอ	จันทรา รัศมีทอง	2555
60	บนฟ้ามีช้าง	ภานุมาศ ภูมิถาวร	2555

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 กำหนดแผนการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งระยะเวลาในวิจัยเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

ระยะที่ 1 สํารวจและรวบรวมข้อมูลขั้นปฐมภูมิ คั่นคว้าเอกสารงานวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 – เดือนเมษายน พ.ศ. 2556

ระยะที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบบันทึกข้อมูลและแบบวิเคราะห์ และ เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2556 – เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ และสรุปผล พร้อมจัดทำเอกสารสรุปรายงานการ ดำเนินงานวิจัย ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557

2.2 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลในเดือน มกราคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2556 โดยนำแบบบันทึกข้อมูลมาใช้บันทึกข้อมูลบรรณานุกรมและข้อมูลหนังสือ และนำแบบ วิเคราะห์ข้อมูลมาใช้บันทึกข้อมูลบรรณานุกรมและวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนตั้งแต่ พ.ศ. 2540 -2555 ที่เป็นประชากรตัวอย่าง โดยใช้แบบบันทึก 1 ชุด ต่อหนังสือ 1 เล่ม/เรื่อง ดังนี้

2.2.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกข้อมูล ตามที่ระบุไว้ในแบบ วิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการอ่านหนังสือที่เป็นประชากร โดยละเอียด โดยทำเครื่องหมายขีดในช่อง คำตอบ หรือเติมข้อความที่เป็นประเด็นคำตอบประเด็นต่าง ๆ ลงช่องว่างในแบบบันทึกข้อมูล

1) ข้อมูลเนื้อเรื่องและแนวคิดที่น่าสนใจ ข้อมูลตัวละคร ข้อมูลฉาก ในช่องคำตอบและเขียนข้อความลงในช่องคำตอบโดยพิจารณาเนื้อเรื่องที่ปรากฏในเหตุการณ์ แนวคิดตามที่กำหนดไว้

2) ข้อมูลการนันทนาการโดยพิจารณาจากประเด็นที่ปรากฏใน หนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ศึกษาและกรอกข้อมูลลงในช่องว่างที่กำหนดตามประเด็นที่กำหนดไว้ ในแบบวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.2 ตรวจสอบข้อมูลของวรรณกรรมเยาวชนที่ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ตามที่บันทึกไว้ในแบบวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เรื่องการนันทนาการจากเนื้อหาในวรรณกรรมเยาวชน และจำแนกเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ท่วงทำนองของเรื่องและกลยุทธ์ทางวรรณศิลป์เพื่อสื่อความหมาย
2. วิเคราะห์องค์ประกอบอื่น ๆ ของวรรณกรรมเยาวชน เช่น ตัวละคร เพศ ภูมิหลัง อาชีพ สถานภาพทางสังคม ความต้องการ ความปรารถนา ความก้าวร้าว ความฝัน สำนึก ความคิด ฯลฯ
3. วิเคราะห์มุมมองของการเล่าเรื่อง หรือผู้เล่าเรื่อง ชื่อเรื่อง ฉาก และการวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละคร
4. จำแนกประเภทของการนันทนาการและศึกษาพัฒนาการของการนันทนาการ โดยแบ่งช่วงเวลาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและวิเคราะห์พัฒนาการ
5. นำข้อมูลที่ได้หรือผลการวิเคราะห์ที่ได้ในขั้นตอนนี้ไปวิเคราะห์โดยจัดประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับการนันทนาการอย่างเป็นหมวดหมู่ ตามรูปแบบหรือกิจกรรมนันทนาการของเทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย สมบัติ กาญจนกิจและแผนนันทนาการแห่งชาติ โดยเน้นกิจกรรมการนันทนาการ กระบวนการนันทนาการ และการนันทนาการตามลำดับ ตามแนวทางการศึกษาในบทที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดใช้ในการสังเคราะห์
6. นำแนวคิดเกี่ยวกับการนันทนาการที่ได้จากวรรณกรรมเยาวชนในข้อ 5 มาเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

นำข้อมูลที่ได้จากการอ่านข้างต้นนำมาวิเคราะห์และตีความ พรรณนาการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการอ่านและการตีความแบบอิงกับโลกภายนอกตัวบท นำมาวิเคราะห์และแยกเป็นประเด็นย่อยเกี่ยวกับการนันทนาการ

ข้อมูลที่เป็นภาพรวมก็ได้แก่ ภาพรวมของแนวเรื่อง แก่นเรื่อง ท่วงทำนองของเรื่อง ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นประเด็นย่อยคือ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บทสนทนา ฉาก ตัวละคร โดยผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจระหว่างตัวบทในบริบททางสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้ศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาวิเคราะห์ อาทิ ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา พุทธศาสตร์ ปรัชญา เพื่อนำมาศึกษาอธิบายเพิ่มเติมตามบริบทของเรื่องและโลกภายนอกตัวบท

การวิเคราะห์การนันทนาการในวรรณกรรมเยาวชนหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันนั้น นำมาซึ่งการรู้และเข้าใจในการเข้าร่วมการนันทนาการและโลกทัศน์ในระดับบุคคลของคนในสังคม สะท้อนให้เห็นความตระหนักและความสำคัญของการนันทนาการในสังคมไทย ตลอดจนการนำนันทนาการมาใช้ในชีวิตประจำวันและระดับนโยบายในการพัฒนาประเทศไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ที่สังคมไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและในช่วงเวลาเดียวกันนี้สังคมได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาโดยการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยมีการเน้น การพัฒนา “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจเป็นฐาน ส่งผลต่อนโยบายในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลต่อการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการศึกษานันทนาการในสังคมไทย และกระบวนการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ยังเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นความตื่นตัวในทางนันทนาการในสังคมซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ในการกระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทางด้านนันทนาการและด้านอื่น ๆ ในสังคมไทย ทั้งระดับนโยบาย การศึกษาวิจัย การนำไปปฏิบัติและการเข้าถึงการนันทนาการในสังคม

นันทนาการในสังคมมีความหลากหลายมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตไทยอย่างเหนียวแน่น การกระตุ้นและการส่งเสริมพร้อมการพัฒนาอันจะนำมาสู่วัฒนธรรมการนันทนาการในสังคมไทย ก่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญและความดีงามร่วมกันของคนในสังคม ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม อันเกิดจากกระบวนการนันทนาการต่างๆ อาทิ การทำอาหาร การทำขนม การทอผ้า งานประดิษฐ์ ฯลฯ ซึ่งการส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ด้านนันทนาการจะช่วยกระตุ้นความเคลื่อนไหวด้านนันทนาการของคนในสังคม

อนึ่งคุณประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมนันทนาการและการส่งเสริมการนันทนาการจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและขับเคลื่อนสังคมสู่สังคมคุณภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป